

Успішна адаптація цих підходів в Україні вимагає інтеграції політик захисту ґрунтів в ширші рамки аграрної, екологічної та кліматичної політики. Це дозволить забезпечити синергію між різними секторами політики та створити умови для досягнення стійкості екосистем у довгостроковій перспективі, що є важливим для забезпечення продовольчої безпеки і розвитку сільських територій.

Список використаних джерел:

1. European Commission. (2024). *The State of Soils in Europe - 2024*. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC137600> (дата звернення: 05.11.2024)

Kramarchuk M.V.

higher education student, Mykolaiv national agrarian university, Ukraine

Scientific supervisor: Burkovska A. I., PhD in economics, Associate Professor of the Management and Marketing Department, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Стале землекористування є одним із ключових аспектів сучасної аграрної політики та екологічної сталості. Земля є найціннішим ресурсом, який забезпечує продовольчу безпеку. Сучасний світ стикається з низкою екологічних проблем, пов'язаних з нераціональним використанням земельних ресурсів, зокрема деградація ґрунту, втрата біорізноманіття, зміна клімату. Тому досвід Європи впровадження сталого землекористування набуває особливої ваги.

Метою тез є дослідження ключових аспектів європейської моделі землекористування на засадах сталого розвитку, вивчення принципів та інструментів, які використовуються в ЄС та визначення можливостей адаптації європейського досвіду для впровадження в Україні.

Спочатку проведемо аналіз питомої ваги сільськогосподарських земель у загальній земельній площі як України, так і деяких країн Європейського Союзу (рис. 1). Питома вага сільськогосподарських земель відображає значущість

сільського господарства для економіки та розвитку країни, а також її здатність забезпечувати продовольчу безпеку та ринки сільськогосподарської продукції.

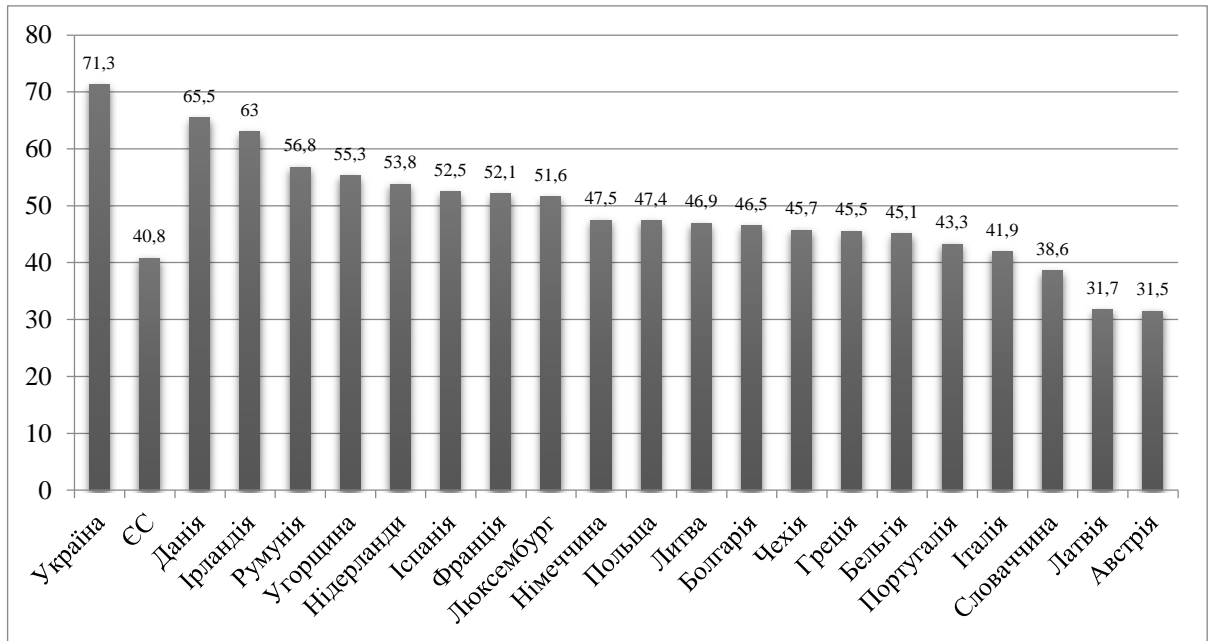

Рис. 1. Сільськогосподарські землі (% від земельної площі) у 2021 році

Джерело: побудовано за даними [2; 1]

За даними рисунку 1 можемо зробити висновок, що в Україні найвищий відсоток сільськогосподарських земель у структурі земель. Порівнюючи Україну з країнами Європейського Союзу, можна визначити, що вона має значно більший відсоток сільськогосподарських земель, зокрема в порівнянні з середнім показником по ЄС – на 30,5% більше. Також варто зауважити, що у найбільших країн-виробників сільськогосподарської продукції у ЄС – Франції, Німеччині, Італії, Іспанії, питома вага с/г земель теж менша, ніж в Україні. Проте ефективність використання цих земель відрізняється. Країни Європейського Союзу відомі своїми передовими сільськогосподарськими технологіями, високим рівнем механізації та організацією сільського господарства.

Тому хоча Україна має вражаючий потенціал у сільському господарстві, важливо також враховувати ефективність використання цих земель, впровадження сучасних технологій та сталого розвитку аграрного сектору для досягнення його повного потенціалу.

Дослідження сталого землекористування має вирішальне значення через комплексний вплив сільськогосподарської діяльності на оточуюче середовище та соціальні аспекти. Хоча економічні вигоди, що випливають із збільшення виробництва за рахунок інтенсивного використання земель та пестицидів, можуть здаватися очевидними, але їх негативний вплив на екологічну рівновагу не може бути недооцінений. Виснаження земель та втрата родючості ґрунтів, а також зміни клімату, викликані великими викидами парникових газів, негативно відбиваються на сільськогосподарському секторі: зниження урожайності, ерозія ґрунтів та загроза втрати біорізноманіття. Ці фактори, в свою чергу, мають серйозні наслідки для соціальної сфери, включаючи якість життя людей, їх здоров'я та продовольчу безпеку.

Розглянемо поняття сталого використання земельних ресурсів. Стале землекористування – це система управління земельними ресурсами, що забезпечує баланс між економічною ефективністю та екологічною безпекою, а також задоволення матеріальних і соціальних потреб суспільства. Вона ґрунтується на принципах сталого розвитку, який враховує економічні, екологічні та соціальні аспекти [5].

Для досягнення збалансованого сільськогосподарського землекористування, Європейська комісія визначила низку пріоритетів: органічне землекористування, зменшення використання пестицидів, реформа спільної аграрної політики та реалізація Європейського зеленого курсу, покращення добробуту сільськогосподарських тварин, маркування харчових продуктів і розробка стратегічних планів для спільної аграрної політики.

Європейська комісія відзначила, що органічне землекористування є ключовим елементом сталого сільського господарства у майбутньому. Воно сприяє екологізації сільськогосподарського сектору шляхом впровадження та поширення зелених інноваційних технологій, дотримання принципу циркуляційності та забезпечення добробуту тварин. Також визначено амбіційні цілі щодо зростання частки органічного сільського землекористування до 25% у загальній площі земель с/г призначення до 2030 року [4].

У Європі раціональне використання землі здійснюється через Спільну аграрну політику, яка передбачає надання субсидій з державного бюджету тим сільськогосподарським суб'єктам, які протидіють процесам деградації ґрунтів та гарантують безпеку продуктів харчування.

Також країни ЄС акцентують увагу на екологічно безпечному виробництві та впровадженні чистих технологій. Головний акцент робиться на регулюванні землекористування, враховуючи екологічні аспекти, відповідно до якого суб'єкти господарювання, які забруднюють довкілля, мають відшкодувати збитки та компенсувати завдану шкоду природному середовищу.

Крім того, в країнах Європи існує система ефективного моніторингу стану ґрунтів, що передбачає забезпечення своєчасного виявлення та запобігання погіршенню їх родючості. Також надаються безкоштовні консультації від аграрних палат з питань поліпшення якості ґрунту, запобігання втрат гумусу та впровадження новітніх технологій [6].

Детальніше розглянемо ситуацію щодо органічного землеробства в деяких країнах Європейського Союзу у 2021 році (рис. 2).

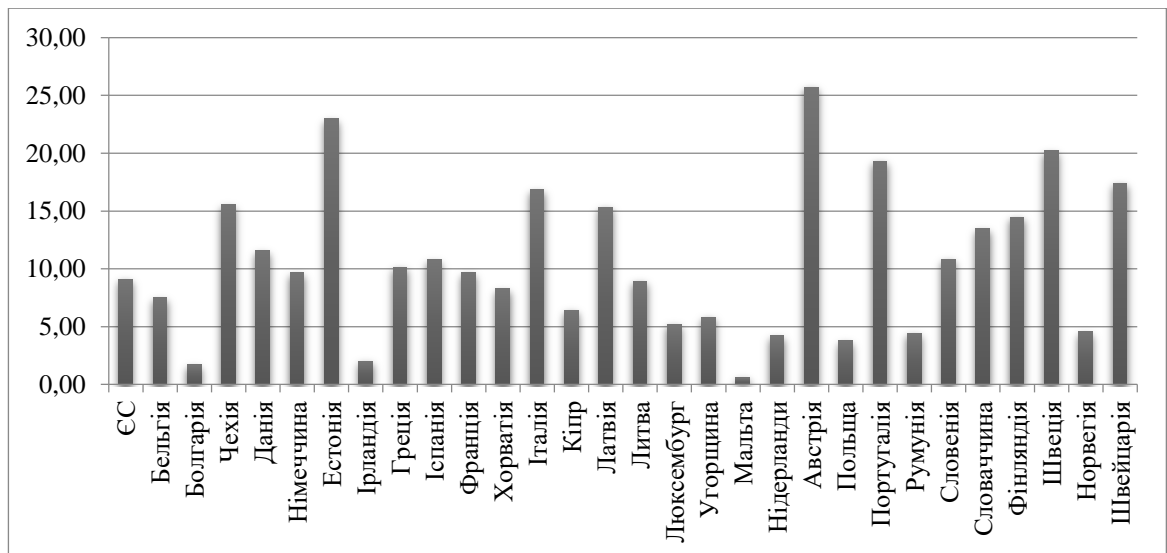

Рис. 2. Частка земель під органічним виробництвом у загальній структурі с/г земель у 2021 році

Джерело: побудовано за даними [3]

Дані рисунку 2 свідчать, що середній показник по Європейському союзу становить 9,1% органічних земель. Варто також відмітити, що більшість країн

прагнуть до підвищення цього показника. Зокрема зазначимо, що Австрія вже досягнула встановленої цілі щодо 25% земель під органічним землеробством.

Україна може вдосконалити свої підходи до землекористування, орієнтуючись на такі принципи ЄС:

- забезпечення прозорості та доступності інформації про стан довкілля та земельних ресурсів для екологізації суспільної свідомості;
- застосування принципу екоефективності, що орієнтується на досягнення економічної вигоди за умови бережного використання природних ресурсів;
- розвиток збалансованих методів управління земельними ресурсами на місцевому та регіональному рівнях, враховуючи місцеві особливості та потреби населення;
- сприяння відтворенню потенційної продуктивності ґрунтів для стимулювання раціонального землекористування;
- впровадження дієвого внутрішньогосподарського землеустрою для організації території та використання економічно обґрунтованих сівозмін [6].

Отже, земля є ключовим ресурсом, без якого жодна держава не може існувати. Тому важливо раціонально використовувати її з урахуванням сталого розвитку для майбутніх поколінь. Впровадження практик сталого землекористування є ключовими для забезпечення економічного процвітання, збереження природних ресурсів та підтримки соціального благополуччя. Впровадження принципів сталого землекористування ЄС в Україні допоможе підвищити ефективність використання землі, зменшити негативні наслідки на довкілля, підвищити якість та безпеку сільськогосподарської продукції і сприятиме сталому розвитку сільського господарства та економіки України.

Список використаних джерел

1. Agricultural land (% of land area) - European Union. *World Bank Open Data*.
URL: https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.AGRI.ZS?locations=EU&name_desc=false.

2. Agricultural land (% of land area) - Ukraine. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.AGRI.ZS?locations=UA>.
3. Area under organic farming. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_40/default/table?lang=en&category=t_agr.t_org.
4. Vasilyeva T., Shkola V. Innovative measurement of sustainable agricultural land use: the EU's experience for Ukraine. *Visnik Sums'kogo derzavnogo universitetu*. 2021. No. 2. P. 53–63. URL: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.2-7>.
5. Крупка А. А., Коваленко Л. М. До питання сталого розвитку землекористування в Україні. *Стан і майбутнє лісового господарства, деревообробки та землевпорядкування*: Матеріали Всеукр. науково-практ. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих вчен., м. Харків, 9–10 жовт. 2023 р. 2023. С. 222–223. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/43683>.
6. Лазарева О. В., Горгоц А. О., Гориславська В. В. Збалансований розвиток землекористування в Європейському Союзі та пріоритети його ведення в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 23. С. 32–37. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2021/7.pdf.
7. Shebanina O., Burkovska A., Petrenko V., Burkovska A. Economic planning at agricultural enterprises: Ukrainian experience of increasing the availability of data in the context of food security. *Agricultural and Resource Economics*. 2023. Vol.9. No.4. Pp.168–191. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.08>.

Livandovska Olena

assistant of the department of public management and administration and international economics Mykolaiv national agrarian university, Ukraine

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ